

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KISS SÁNDOR ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krra számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középcútcában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Gázi József egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (kurta szappanútea, 15. sz. a.) küldendők.

Paedagogiai Babelek.

I.

Az embert jellemző vonások közé tartozik a többek közt az is, hogy inkább észreveszi a meszsze háttérbe maradtakat, mint a mibe szinte bele botlik. A kicsi iskolás gyermek is elbeszéli a babeli mythost, pedig anynyira nem páratlan, oly sokszoros ismétlődése ez már az emberi cselekvények láncolatának, hogy maga a tény többé már feljegyzésre sem érdemes. De ott lappang a háttérben az egyet nem értésből eredő tanulás: ez örök intó jel, melyből okúlhatunk, okúlhatnánk.

Menynyi babeli zavar folyt le, és menynyinek foly mindennap procesusa a család tűzhelyétől az emberi társadalom legtágasabb piacáig. De ma nincsenek csodák, s így az isten keze nem nyúl be szembeszökőleg, szétszórólag huza-vonásunk fészkeibe, minek folytán aztán, míg a homályos öskornak ama jelenetét és végkifejlését az iskolás gyermek is látja, azt, a mely napjainkban foly, a melynek egyes alakjaival lépten-nyomon találkozunk, s a melynek magunk vagyunk diestelen munkásai: azt már a „böles férfiak” sem látják.

Hányszor láttuk már, hogy az egy célra küzdők közt, ha nincs egyetértés, cselekvéseikben összhang: törekvésükből elmaradt a siker, munkásságukat nem követhette áldás. És mégis, vajmi gyakran nem fordítjuk hasznunkra az oly sokszor megfizetett tapasztalatot! Pedig a társadalomnak egy árnyalata sincs kivéve ez örök érvényű törvény alól: az egyet nem értés ép oly vészthozó egy országra, mint egy családra. És mégis, hány példájával nem találkozunk az életben azoknak a rend- és természetellenes álla-

potoknak, a melyek örvényeibe oly menthetlenül merül el az élet veszélyes tengerén könnyelműen evező hajós.

A család és iskola ugyanazon organismusnak alkatelemei. Az ember-képzés gépezetének egy időben működő részei ök. S így, hogy a kitűzött cél felé közeledhessenek, a legelső feltétel: harmonia önmagukban és önmaguk közt.

Egy tapintattal vezetett, a szeretet, bizalom s összhang kötelékei által összetartott családnál nincs szebb képe a természetnek. Amott a böles vezér, az apa, kiben a kis társaság hite összpontosúl; itt a megtestesült szeretet, az anya, ki nemes lelke fény-sugaraival oszlatja el a család egéről a fellegetket; körülöttük a jövő reményei, a melyek, míg most az élet küdelmeihez kitaratást kölcsönöznek mindkettőjüknek, egyszersmind boldogító büszkeséggel is kecsgetik a jövő felé. Egy ily családban a nevelés nebez problémáinak megoldását biztosítja a család-főknek egymás jogköre és tekintélye iránt érzett kölcsönös tiszteletök és az őket összetartó bizalom.

Vajmi megnyugtató lenne, ha az élet csak ily példákkal szolgálna; de épen az a nyomosuságunk, hogy e téren is számosabbak a lehangoló jelenetek, mint a megnyugtató képek. Hányszor van, mely inkább egy kis háború képe, mint egy családé? A hol a család fejei, mint valami zuzda oszlopai, olyan szerepet visznek: midőn egyik leüt, akkor a másik felemelkedik és viszont. A hol az egymásután következő napok ismételt megújulásai a legellentétebb rendeleteknek, melyeknek végrehajtása mindazonáltal a szülői tekintély által mind két részről kierőszakol-
tatik. Így aztán nevelünk jellemet, a melynek hátgerince egy nádszál, a mely úgy fog engedni a kü-

lönböző szelek fuvalmának jobbra, mint balra. És egy ilyen család fejénél hol vannak aztán a kölcsönösen megállapított elvek?... Ily valamit itt hiában keresünk; hanem a helyett cselekszik mindenki a felhevülés első pillanatának impulzusai alatt: simogattunk ott, a hol dorgálni kellene; elnézők vagyunk ott, hol győkeres orvoslás való; és komolyabb eszközöket használunk akkor, midőn csak helyes irány kimutatásával tartoznánk. A felelősség terhét egyik a másikon képzelvén, e hit nyugalma alatt kisarjadzik az anarchia, az engedetlenség. Nem tisztelvény egymást, tiszteletlenségre tanítják azokat, kiknek a természet rendje szerint mi vagyunk első és legkövetlenebb tanítói.

Az elhintett konkoly után tiszta buzát aratni nem fogunk. S ha ezt mindnyájan bölcsen tudjuk, mért nem lehet tudnunk azt is, hogy ha a gyermeki szívbe, e fogyékony talajba, soha nem igyekeztünk nemes elveket csepegtetni; ha ennek öntudatos művelésére soha komolyan nem gondoltunk; ha durva vakságunkban holnap kitépjük azt, a mit ma plántáltunk: jellemes, erkölcsös és hasznavehető embereket nem nevelhetünk?!... Ki mint vet, úgy arat; hogy jól arathassunk tehát: vessünk okosan. Ismerjük be hibáinkat, hiányainkat, mert a beismerés már fél javulás, s aztán igyekezzünk erőnkől kitelhetőleg azokon segíteni. Összhangzatos és öntudatos nevelés a családban, mert csak így nevelhetünk a szó igazi értelmében!

A mi az elsőt illeti, arra semmi nagy előkészület nem kell, csak egy kis önuralom és akarat. Az öntudatos nevelés követelménye már egy kissé nehezebb, de nem leküzdhetetlen.

Egy gondolkodó atya higgadtságában s egy igazi édes anya szeretetében tagadhatlanul több pedagogiai tapintat van, mint akárhány neveléstani főzsmunkában, de azért ez ösztönszerű érzék nem pótol mindent. A nagy amerikai tudós Channing, egyik művében azt mondja, hogy „több bölcsesség kívánatik egy gyermek jó neveléséhez, mint egy állam jó kormányzásához.“ Ha egyebet nem is, de anynyit mindenesetre következtethetünk e sok igazságot magába rejtő néhány szóból, hogy a nevelés munkája nem a legkönnyebbek közé tartozik. Egy anynyi lélektani ismereten s oly mély philosophián alapuló tisztebetölthetésére senki sem született; arra elő kell készülnünk. Hazai és társadalmi viszonyaink, fájdalom, még ma sokkal primitívebbek,

mint sem hogy a szülők, és különösen nőink, nevelői magasztos hivatásukra társadalmi intézmények által, s így nyilvános úton kllőleg előkészíttethetnének. Itt az egyetlen eszköz, mely rendelkezésükre áll, az önszegély; de épen ez a tér az, melyen a legtöbb vád illetheti legtöbbjeinket. Számptalan ember dicsekszik csinos könyvtárral, de ezek közül hányban sikerülne felfedeznünk csak egy ueveléstani munkácskát is. A szalonok fényes asztalai rakva vannak „disszes“ könyvekkel, de köztük talán nem egy olyan, hogy ha a család növendék leánykaja beléjük talál pillantani, oly világ tárul fel előtte, a melytől lelkének ártatlansága, ha csak van, undarral fordul el; vagy ha az már nem igen van, egyszerre felkelnek benne a szívnek és vérnek mindazon furiái, a melyek ott szoktak a levadagból táncolni, a hol már kihálóban van, vagy épen ki is halt az ártatlanság.

De én hiszem, hogy ez meg fog változni. A múltnak anynyi hiányát érezzük, hogy a nagy zavarbarban nem vesszük észre, a mi a legégetőbb; s tán innen származik ez önfeledtség! A nevelés-tudomány fontossága csak még napjainkban kezdte meg nagyobb mérvű hódításait, de mint minden nagy változás a világtörténetben, úgy ez is csak lassan érvényesülhet. Nem lehet azonban már messze az idő — rendes viszonyok közt s a jelen általános mozgalmából következtetve — attól, a midőn Spencer Herbert szerint „egy igazságot kell elismernie az emberiségnek azt t. i. hogy a szellemi fejlettség legmagasabb fokát minden emberben — férfiban úgy, mint nőben — csak a szülői kötelmek helyes teljesítése által érhető el.“ Nem leendő messze az idő, midőn a családok jobbainak egyik imakönyve a neveléstan lesz. A hosszú téli estvékből majd leendő szakítva egy pár perc arra is, hogy a szülők a legmagasztosabb tisztokhez mind több-több készütséget gyűjtsenek. Az atya fel fog olvasni egy pár tételt, s az anya segítkezik az azok feletti elmélkedésben. Így aztán lassan-lassan megismerik és megtanulják tisztelni egymás munkakörét; a felindulás rohama nem vesz erőt rajtuk, hanem itélnek szeliden és igazságosan, nyugodt percekben. A szeretet nem vakítja el, mert megtanulnak okosan szeretni. Gyermeküknek engednek önakaratot a nélkül, hogy ez önfejűséggé fajulhatna; a szabadságban pedig nem nyújtják a szabadosságig a gyeplőt; mert csak így képződhetik a jellem. Maguk is tisztelvény a munkát, a munkára való szoktatásban

tisztelik meg saját gyermekeiket, hogy így a társadalomnak bennük megannyi hasznavehető tagot adhassanak.

Ha ily elveknek fog hódolni a család, akkor az „emberképzés gépezetének“ egyik alkotó eleme működésében megleendő a harmonia; s a cél elérése a tovább képző organizmus egészséges voltának feltétele mellett biztosítva lesz. Hogy hazánkban ez mihamarabb így legyen: adja isten!

Kiss Sándor.

Gyakorlati tanítás a természettanból.

Tárgy: a melegség fogalma, eredete, a testek melegség általi kiterjesztésének ismertetése.

I-ső óra.

Gyermekek! Igéretem szerint ez órán a melegség fogalmáról, eredetéről fogok beszélni.

Gondolom, hogy mielőtt az iskolába küldöttek beneteket kedves születek, ti már hallottatok másokat beszélni a melegről, s hiszem, hogy ti magatok is beszélgetetek erről. Ugy-e igen? De, hogy mi is tulajdonképpen az a melegség; hogy áll elő és miféle változást okoz a testeken: erről azt hiszem keveset, vagy éppen semmit sem gondoltatok s így keveset is tudhattok róla. Én, ha figyelmesek leszek, elmondom nektek, hogy a meleg a testeknek minő tulajdona és honnan ered.

Miről is akarok én most nektek beszélni? (Hogy a meleg a testeknek minő tulajdona és honnan ered.) Helyesen van gyermekek; látom, hogy eddigi beszédemre hallgattatok, figyeljétek tovább is jól.

Ha egy kulcsot előveszünk, s a tűzbe dobjuk és ott hagyjuk egy bizonyos ideig: tapasztaljuk, hogy a kulcs, ha akkor nyulunk hozzá, mikor a tűzből kivesszük, megégeti kezünket. Vajon miért? (Mert a tűz megmelegítette, mert a tűzből meleget vett magába.) Igaz; de vizsgáljuk meg: vajjon a hőség folytán nem ment-e még valami változáson keresztül? Próbáljuk csak az ajtózárájának a lyukába, a melybe hideg állapotban beléfért, betenni s tapasztalni fogjuk, hogy oda most éppen nem férhet be.

Vajon mi okból? (Mert a melegség által nagyobb lett.) Tehát a meleg nem egyéb gyermekeim, mint oly valami, a minek hatása alatt a testek terjedelmükben nagyobbodást nyernek, vagyis kiterjednek. — (Mi tehát a meleg?)

Most már azt ismerjük meg, gyermekeim, honnan ered a meleg?

Ha kezünket — például, a mint télen szoktuk — összedörzöljük, megmelegszenek. Ugy-e szeretnétek tudni, hogy miért? Egyszerűen csak azért, mert a dörzsölés által meleg fejlődik ki bennök. Ha egy vasdarabot többször ütünk meg kalapáccsal, az is megmelegszik. Ebből következik, hogy a testek összeütése által is melegség jó létre. Mikor édes anyátok a vízbe oltatlan meszet tett, nem lát-

tátok, hogy főtt vagy forott a víz? Vajjon miért forrott? (Azért, mert ha a vízbe oltatlan meszet teszünk, az melegség kifejlése mellett oldatik fel.)

Ebből látjuk, hogy némely testek összekeverése, vagy vegyítése által is melegség származik. A közönséges tűzhöz is szükséges bizonyos testek vegyítése, vagy is inkább egyesülése, mert égés csak ott és akkor állhat elő, a hol és a mikor az égő test egyesülhet a levegő egyik alkotó részével. Azért alszik el a tűz, ha földet hánnyunk rája, mert akkor a föld elzárja a tüztől levegőt. Ezért alszik el a gyertya is, ha pohár alá teszszük. De nézzétek csak, ha én ezt a kis darab égő gyertyát ezzel a pohárral gondosan leborítom, nem alszik el egyszerre, hanem csak kis idő múlva. Vajon miért? (Mert a pohár alatt is volt még levegő s csak a mikor az elfogyott, akkor aludt ki a gyertya.) Jól mondtad Benedek! És most, hogy a többit is neki bátorítsam a felelésnek, olyan példát mondok, melynek okát még könnyebben kitalálhatjátok. Egy rekkenő nyári nap, mikor édes apátokkal kimentetek a mezőre (rétre) szénát gyűjteni, egészen neki vetköztetek, s még is csorgott rólatok az izzadtság. Megtudnátok-e mondani, hogy honnan eredt az a hőség? (A naptól.) Helyesen feleltetek, mert legtöbb meleget idéz elő a nap. De ha az előbb említett rekkenő nyári napon egy száraz, homokos helyen állottatok volna, ott még nagyobbak éreztétek volna a hőséget. Igen, mert ott a föld száraz felszíne is sokat vert, vagy sugárzott volna vissza a magába vett melegből. — Egyébiránt a földnek magának is van saját melege. Ezért, a mikor nagyon mély kútakat ásnak, vagy is inkább fúrnak, azt tapasztalják, hogy bizonyos ponton túl, a föld belsejében mindig melegebbre és melegebbre találnak. Emlékeztek-e, hogy egy alkalommal beszéltem nektek olyan forrásokról, a melyek vize nagyon meleg, s a melyeket ezért meleg vagy hőforrásoknak neveznek. Látjátok: ezeknek a forrásoknak a vize nem a naptól, hanem a föld belső melegétől melegszik föl, s ugyanez a belső meleg működik a tűzhányó hegyekben is.

Az elmondottakból kiténik, hogy a melegség különbözőképpen ered: 1-ör dörzsölés, 2-or ütés, kalapálás, 3-or némely testeknek összekeverése vagy inkább egyesülése által, 4-szer a legtöbb meleg a naptól és a földből fejlődik ki.

Szőcs Károly! Mi a meleg? — Hány féleképpen ered? Mutasd meg kísérletből, hogy dörzsölés, ütés és némely testek (pl. víz és oltatlan mesz) összekeverése által melegség fejlődik ki.

II-ik óra.

A testek melegség általi kiterjesztéséről.

A mult órán azzal ismerkedtünk meg gyermekeim, hogy a melegség a testeknek minő tulajdona és hogy honnan ered; most hát azt fogjuk megvizsgálni, hogy vajjon a melegség nem okoz-e valami változást a testeken?

De hogy erről meggyőződhetünk, e végre néhány testet újra meg fogunk melegíteni:

1. Itt van egy puskagolyó. Nézzétek: ez meg egy karika gyűrű; a melyen a golyó most épen átfér. A golyót a borszesz lámpánál megmelegitem, s imé: már hiába próbálom, az a gyűrűn már nem fér keresztül. — Mi történt tehát? (A golyó a melegség által nagyobb lett, kiterjeszkedett.) Mit csinál hát a melegség a testtel? (Kitágítja, nagyobbítja.)

2. A mint látjátok, egy csupor is van előttem. Vegyük elő hát ezt is, töltsük tele hideg vízzel s jól befedve, helyezük a lámpa felébe, hadd melegedjék. (De míg fölmelegednek, az elmondottakat ismétljük el.) Veszitek-e észre, hogy a fedő már emelkedik s a víz kezd kifolyni a csuporból. Mi történik hát? hiszen a víz előbb elfért az edényben s most miért nem fér el? (Mert a meleg a vizet is kitágítja és így nagyobb helyre van szüksége, mint hideg korában.) A csuporból a melegítés által kiment egy része a víznek és mégis tele van az színiig; mit gondoltok, van-e hát a csuporban levő víz most is olyan nehéz, mint az előbb? Egy pohár meleg, vagy hideg víz-e a súlyosabb?

3. Nézzétek, itt van egy hólyag, melyben semmi látható tárgy nincs, tehát azt mondjuk róla, hogy üres. Most meg egy szalmaszálat teszünk belé, félig felfúvom, aztán jó erősen bekötöm és így a meleg kályha felébe vagy elibe tartom: mit látunk azonnal? (Azt, hogy a levegő a hólyagban mind nagyobb-nagyobb helyet foglal el, s annak oldalát maga előtt mind jobban-jobban nyomja ki úgy, hogy az egészen kifeszül, fölpuffad.) Látjátok gyermekeim, a melegség a levegőt is kitágítja, kiterjeszti.

Hányféle tárgyat melegítettünk meg tehát? Egy szilárdat, a vasgolyót; egy folyékonyat, a vizet; és egy még terjedékenyebbet, a levegőt. És mind a háromnál azt tapasztaltuk, hogy a melegben mindenik kitágul, megnagyobbodik.

Igy van ez látjátok a többi testekkel is.

A szűk csizmát felmelegedett lábunkra, a szűk kesztyűt fölmelegedett kezünkre — nehezen huzhatjuk fel. A butorok, szekrények oldalai, ha a kályhához közel állanak, fölpuffadnak, meggörbödnek. Mit gondoltok, ha a főző-üstök, vaskapesok a falba szorosán rakatnak be, miért, repesznek el a falat? (Mert a meleg kitágította.)

Hát azt ki mondja meg, miért van az, hogy ha a hideg pohárba forró vizet töltünk, a pohár gyakran elpatlan? (Mert a meleg a pohár falát, minthogy az üveg rossz hővezető, csak belül tágitja ki, s így a belső kiterjeszkedett részek, a ki nem terjeszkedőktől elválni kénytelenek.) Hát az miért van: ha egy poharat teszünk a meleg kályhára, szétreped a feneke? ha pedig egy darab papírt teszünk alá, akkor épen marad? Mindezen tünetényekből azt a természeti törvényt vonhatjuk le: hogy a meleg minden testet kiterjeszt.

Azt mondók gyermekeim, hogy a meleg minden testet kiterjeszt. Miért van mégis, hogy a szilva, ha aszalóra teszik, megránczosodik az az összehúzódik? Hisz ennek is a melegség következtében nagyobbak kellene lenni: az az ki kellene tágulnia.

Látjátok gyermekeim, némely testek, mint p. o. bőr, agyag, fa, gyümölcsök stb. nem látszanak a kitágulás törvényének engedni, mert azt tapasztaljuk, hogy minél melegebb helyre tesszük őket, (azaz, minél jobban megmelegítjük), annál kisebbek lesznek, vagy is mint mondani szokás összehúzódznak, összszeszáradnak. Mit gondoltok vajon csakugyan kivételt képeznek ezen testek a törvény alól? (Épen nem, hanem hogy e testek a melegség daczára is kisebbek lesznek, annak csak az az oka, mert sok nedvesség, víz van bennök; a nedvesség pedig a melegség hatására párává változik és elszáll. Ezek a testek is tágulnak hát, csak hogy a mennyiben vizüket elvesztik, többet apadnak, mint tágulnak — és így kisebbekké kell lenniök.)

Márton József! Mit csinál hát a meleg a testekkel? Mutasd meg kísérleiből, hogy a meleg a vasgolyót, a vizet és levegőt is kitágítja. A bőr, fa, agyag, gyümölcsök stb. a melegség hatása alatt miért lesznek kisebbek?

Darkó Mihály,
dálnoki néptanító.

KISDEDNEVELÉSI ROVAT.

Miként foglalkoztassák a szülők kis gyermekeiket?

Sokszor hallottam már panaszkodni a felnőtteket, s nem ritkán magokat a szülőket is, gyermekeik csintalansága, vásottsága és rosszasága ellen; azt azonban a panaszkodók nem veszik észre, hogy többnyire bennök a hiba, az ő eszélytelen eljárásuk teszi a gyermeket makacssá, engedetlené.

A gyermek előtt kezdetben minden ismeretlen, mi őt körül fogja; de a mint fejlődni kezd, felébred benne a tudvágy; s ennek kielégítésére minduntalan kérdezősködik, mindenhez hozzá nyúl, hogy azzal közelebbről megismerkedjék; s nem ritkán oly tárgyakhoz is, melyeket nem örömet látunk az ő kezében; mert elpiszkolja, elszakítja vagy eltöri, s ez által kárt okoz; vagy pedig felmászik a magas tárgyra, honnan a leeséstől lehet féltetni. Ilyenkor nem győzik rendre utasítani, pedig elégszer kiáltanak rá: „Hallgass! ne lár mázz! tedd le! ne nyúlj hozzá! ne mászkálj! ülj szépen!“ stb. Ily forma ítésekkel szokták a gyermeki tudvágy kielégítésére irányuló törekvéseket csillapítani. De ha a gyermekben a cselekvésvágy és a tudvágy elég élénk, ezen csillapításokat föl sem veszi, hanem természetes hajlamát követi. És ha erővel akarják ettől visszatartani, dacolni fog; csak hogy élénk vágyait kielégíthesse. Ekkor panasszal telnek el iránta, hogy mily pajkos, szófogatlan, pedig folyvást oktatják, hogy miként viselje magát.

Ha pedig a gyermek kevésbé élénk és erélyes, le csillapul a felnőtt zsarnok befolyása alatt; de vajon mi lehet végbe egy ilyen gyermek zsenge lelkében, a kitől úgy a testi, valamint a szellemi tevékenység eltiltatik. Ki gondol arra és azzal, hogy mit érezhet ez akkor, ha a neki való tárgyaktól eltiltják, s nem nyújtanak ezek helyett nekivaló játékeszközöket; ha kérdéseire felvilágosító szó helyett: „Hallgass!“ a felelet!“!

Vajon egy ilyen gyermeknél mi foglalja el a fejlődő — és pihenést nem igénylő lelket?

Megvallom, e kérdésre a gondolatom fenakad; mert nem bírok visszahatolni abba a korba, a melyben még csak oly kevésismerettel bírnak, a mennyivel egy 4—5, éves gyermek bírhat; s ennél fogva, nem tudom elképzelni azt a lelkiállapotot, a melyre meggondolatlanságból van kárhozattatva igen sok gyermek.

Egy felnőttre nézve, úgy tartom még elviselhetőbb helyzet az, ha netalán tétlen hallgatásra kárhoztatják, — bár erre nézve sem hoz áldást, ha gondolatait cselekvésben, vagy szóval ki nem fejezheti. De a felnőttnek legalább vannak képzei; van múltja, melyet kisebb, nagyobb mértékben kifejlett emlékező tehetsége által lelke elé varázsol, s e varázslat hatása alatt mintegy újból átéli azt; s ha lelke ebben is kifárad, képzelő tehetsége segítségével képes egy új világot teremteni magának. Nem így a gyermek! Neki nincsenek képzei, nincs múltja; ő a jelenben és a jelennek él s testi, lelki szükségletét igen gyakran csak azon cselekvések által elégítheti ki, melyek gyakran unalmassá teszik őt a felnőttek előtt.

Az elmondottak igazolására pár példát említek föl. Pár héttel ez előtt egy fiatal nőismerősöm két kis fiával meglátogatott. Igen szívesen kértem, hogy tegye le felismerését, s találja jól magát nálam. De ismerősöm szabadkozott, hogy nem maradhat sokáig, mert az ő fiai igen nyughatatlanok, — még majd alkalmatlanok lennének nekem. „Otthon is annyi baj van velök: soha sem ülnek szépen.!” Hogy vendégemnek igaza volt, csak hamar beláttam, mert a kisfiúk kezdtek alkalmatlanokká válni. Anyjuk pirulva utasította őket rendre, s a mikor erre lecsendesedtek, unatkozni kezdtek és siránkozva kérték anyjokat, hogy vigye már haza, „mert ők itt nem szeretik.” Ekkor gondoltam magamban: „Szegény kis gyermekek! Arról egészen megfeledkeztem, hogy nekik is valami időtöltést szerezzek, — hisz a mi beszélgetésünk nem érdekli őket, unalmokban alkalmatlanok annyi.” Elővettem tehát kockákat tartalmazó két dobozt, s belőlük mintául két alakot készítettem, hogy lássák miként lehet nekik azokkal foglalkozni.

Egyéb sem kellett az én kis vendégeimnek! Úgy elmulattak, úgy elgyűgyögtek, hogy észrevétlenül telt el az egész délután; még haza sem akartak menni, vagy a kockákat is magokkal akarták vinni. Anyjuk bámulta, hogy oly jól találják magokat, s oly csendesen foglalkoznak. „Istenem, — sohajtott fel — ha otthon is ilyen jók lennének.” „Van-e otthon, hogy mivel foglalkozzanak? — kérdelem — „Oh bizony semmi sincs — felelt az anya — Én sem tölthetek velök sok időt, mert házi dolgaim csaknem minden időmet igénybe veszik.” „Szerezni kell tehát ilyen játék-eszközöket, — feleltem — melynek hasznosságát nem szükség ékes szavakban mutogatnom — hisz a lefolyt órákban saját szemeivel győződhetett meg róla.”

Majd megint egy más alkalom juttatott hasonló tapasztalathoz. Egy délután növendékeimet haza bocsátottam; de közülök egy néhány után későn jöttek, s a dajka már zugolódt, hogy mindjárt sötét lesz, s a termeket nem

takaríthatja. Ekkor össze-szedtem az ott maradt gyermekeket, s bevitettem saját lakoszobámba. A gyermekek igen élénkek voltak; tudványok kielégítésére minden tárgyhoz hozzá nyultak s egyiket a másik után, huzzák ki egymás kezéből. Lett nem sokára zsinaj, láрма és annyi panasz, hogy alig győztem őket rendre útasítani. Végre gondoltam: „Így mindnyájunkra unalmas lesz a vendég óra. Jobb lesz valamivel elfoglalom őket. De semminemű foglalkoztató eszköz nem lévén kézügyben, csek szóval köthetem le a figyelmeket eképen.

„Kedves gyermekek! most az én vendégeim vagytok, foglaljatok tehát helyet, a mint a vendégek szoktak“ Ezt mondva kis növendékeimet a pamlagra és székekre körül ültettem, s magam is helyet foglaltam köztük. Alig foglaltunk helyet, az egyik kis gyermek már készen volt a megjegyzéssel: „Mikor mamához sok vendég jő, azok is így szoktak ülni!” Ebből megkezdődött a társalgás. A beszéd tárgyát, — minthogy nem igen volt nevezetes — elfeledtem, hanem azt tudom, hogy fölmerült a beszélgetésben, hogy néha, ha a vendégeknek igen jó kedvük van, dalolni és szavalni is szoktak. Erre aztán az én kis vendégeim is a legnagyobb készséggel kezdtek dalolni, és szavalásra is kivétel nélkül vállalkozott mindenik.

Igy igen kellemesen telt el az idő mindnyájukra nézve. — Hogy kicsinyeimnek kellemes volt, azt onnan gyaníthatom, hogy hetek múlva is kérdezték: „Mikor visz még néni a szobájába, hogy legyünk vendégek?„

(Vége a jövőszámban)

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

A „Kolozs-dobokamegyei tantestület“ véleménye az egyetemes tanítógyűlés ügyrendjére kitűzött kérdések tárgyában.

(Folytatás.)

3-szor. A felnőttek oktatása kérdésében továbbra is megtartjuk azon álláspontot, melyet az 1873-ik évi novembor 3-án tartott közgyűlésünk határozata következtében e tárgyra vonatkozólag a nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett s az „Erdélyi népnev. értesítő“ 1873. évi 10-ik számában közzétett „Emlékiratunkkal“ elfoglaltunk. Ezen emlékiratban — a saját tapasztapasztalásainkból merített adatokkal indokolva — részletesen kifejtettük azon nézetünket, melynél fogva mi az olvasni, írni nem tudó felnőtteknek olvasásra és írásra tanítását sikertelen kísérletezésnek s ez okból az állam pénztárából e célra fordított költségeket elvesztegetett kiadásnak tartjuk. De másfelől kiemeltük azt, hogy a felnőttek ismereteiknek gyarapítására irányuló társadalmi törekvéseket méltányoljuk s óhajtuk, hogy ezen törekvések — a mennyiben lehetséges — az állam által anyagi segély nyújtásával is támogattassanak.

Az említett emlékirat tartalmához tehát jelenleg is ragaszkodva határozati javaslatunk e tárgyban a következő: Mondja ki az egyet. tanítógyűlés:

a) hogy az olvasni-irni nem tudó felnőtteknek olvasásra és írásra tanítása céljából eddig állami költségen rendezett tanfolyamok mellőzendők;

b) az elemi iskolába járt felnőttek ismereteiknek gyarapítására szolgáló intézkedések társadalmi úton eszközlésére főleg és első sorban a tanítóknak kell buzdítólag és közreműködőleg törekedniök. E célból a népszerű ismeretek terjesztésére a tanítók, lelkészek, községi jegyzők, orvosok s más intelligens egyének által felolvasások tartandók, a tanítók főleg a népkönyvtárak létesítését és gyarapítását, valamint olvasó-egyletek szervezését tegyék feladatokká;

c) reményét fejezi ki az egyet. tanító-gyűlés az iránt, hogy a b) pontban meghatározott célra irányuló társadalmi törekvéseket az állam — a menynyre lehetséges — anyagi segély nyújtásával elősegítendi; e tárgyban emlékiratot intéz az egyet. tanító-gyűlés a nmélt. vallás- és közokt. minister úrhoz;

d) az elemi iskolákban megszerzett ismeretek gyarapítására az egyet. tanító-gyűlés főleg az ismétlő iskolákat tartja a legalkalmasabb tényezőknél, minélfogva e tárgyban a nmélt. vallás- és közokt. minister urhoz intézendő kérvényében az iránt esedezend, hogy az ismétlőiskolák beállítása s ezen iskoláknak a tankötelesek által szorgalmas látogatása céljából minden iskolaföntartó polgári-avagy egyház-községe kiterjedő s az ismétlőiskoláknak záros határidő alatti föllállítását szigorúan meghagyó szabályrendelet bocsáttassék ki. Másfelől azonban szükségesnek tartja az egyet. tanító gyűlés, hogy az ismétlőiskolák tanterve akként állapíttassék meg, hogy ezen tanterv nyomán az elemi oktatás útján szerzett ismereteknek állandósítása és kibővítése eszközölhető legyen. Erre vonatkozó nézeteit az egyet. tanító-gyűlés, a népiskolai tanterv tárgyalása alkalmával állapítja meg.

4-szer. Az iskolai takarékpénztárak kérdését az egyetemes tanító-gyűlés ügyrendjére kitűzetni óhajtuk ugyan, de nem óhajtuk egy olyan határozat hozatalát, a mely ezen intézménynek hazai népiskoláinkban általános és talán kötelező behozatalára szolgálna erkölcsi kényszer-eszköz gyanánt. Nem ütközik nézeteinkbe, ha egyes tanítók ezen intézmény iránti lelkesedésüket az elv alkalmazása terén is érvényesítik és kísérleteket tesznek az isk. takarékpénztáraknak saját iskoláikban létesítése érdekében; de azt, hogy akár a magas kormány, akár egyes isk. hatóságok, akár végre némely befolyásos emberek e tekintetben kényszerítve gyakoroljanak a tanítókra: a népiskolákra névbe a legnagyobb mértékben károsnak tartanók. Hogy ez ne történhessék, az egyetemes tanító-gyűlés van hivatva e tárgyban határozott elvet állítani föl, a mely elv kellő indokolás esetén, felvilágosítólag fog hatni az ezen kérdésben a napilapok fől szólalásai által félrevezetett közönségre is. E tekintetben ajánljuk a következő „határozati javaslatunkat“:

Tekintve azt, hogy a népiskolai növendékek magok még semmit sem keresnek s így nincs mit megtakarítaniok, sőt a népisk. kézimunka béhozatala esetén is csak a fel-

sőbb osztályokba járó növendékek s ezek is csak kivételesen szerezhetnek munkájukkal némi pénzt;

tekintve azt, hogy a népiskolába járó növendékek csak olyan pénzzel rendelkezhetnek, melyet szülőiktől vagy rokonaiktól ajándékba kaptak, már pedig az ekként ajándékozott néhány fillér többnyire a gyermek ártatlan vágyának kielégítése céljából ajándékoztatik az illetők által s nem volna helyes, hogy a gyermektől erkölcsi pressió útján megvonjuk az ártatlan örömeik kielégítésére szolgáló játékszerek, vagy pedig az ő testi szükségére szolgáló kellékek (péld. cukor, gyümölcs) megszerzésének alkalmát;

tekintve azt, hogy némely szegény sorsú szülő a legjobb akarat mellett sem adhat gyermekének pénzt s így ezen gyermekek a vagyonosabbak általi lenézetésnek tétetnek ki, mi által a különböző vagyonállású egyének egymás iránti ellenszenvé már a gyermekek keblében elplántáltatnék s ez által a népiskola jó közszelleme megzavartatnék;

tekintve azt, hogy a takarékpénztárak pénzszerzés tekintetében könnyen oly versenyt ébreszthetnek a gyermekekben, mely a hizelgésre, hazugságra, csalásra és lopásra való hajlamokat ébreszti föl;

tekintve azt, hogy ugyancsak a versenyzés vágy egyik-másik gyermeket a józan takarékoság helyett a rút főszenyesség megszokására vezetné;

tekintve azt, hogy sok szülő ezen pénzmegtakarítási intézményben pressiót fog látni s ez által az iskola iránt sok egyénnél még különben is igen kis mérvű érdeklődés ellenszenvé változhatik;

tekintve azt, hogy a takarékoságra szoktatás érdekében az iskola a takarékpénztárak nélkül is megteheti mind azt, a mit e részben tennie kell, mert a ruházat, a tankönyvek és tanszerek megbecsülésére, megkimelésére, az életben való mértékletességre, rendre és tisztaságra szoktatja növendékeit, melyek összevéve a takarékosági hajlamnak a későbbi korra eső kifejlődéséhez a szükséges alapot eléggé és sokkal inkább megadják, mint a népisk. nevelés- és oktatás körén és célján kívül álló pénzmegtakarítási intézmények;

tekintve azt, hogy az isk. takarékpénztárak kezelésének színhelyén, Belgiumban is, ezen intézmény csak is anyagi, nem pedig erkölcsi eredményt mutathat föl, s hogy ott ennek meghonosítása nem jár annyi kárral, már csak azért sem, mert ott különböző polgári állású szülők gyermekei számára elkülönített iskolák — rendi iskolák — állanak föl; végül

tekintve azt, hogy a takarékpénztárak kezelése, különösen az elszámolás, a tanítónak különben is igen számos teendőit oly munkával szaporítaná, mely őt tulajdonképeni fontosabb feladatától vonná el, míg más felől — tekintve hazai viszonyainkat — a tanító igen gyakran lenne kitéve a szülők és a gyermekek részéről gyanúsításoknak: mindezen okok alapján kimondja az egyet. tanító-gyűlés, hogy a népiskolai takarékpénztárak kötelező minőségben meghonosítását nem óhajtja, az e célra irányuló törekvéseket nem helyesli s a tanítók tetszésére kívánja bízni, hogy ezen — sokak által földicsért-intézménynek saját iskolájukban meghonosítását megkísértsék.

(Folytatása következik.)

T Á R C A

Copernicus*)

(Leopardi Giacomo gróf „Beszélgetései“-ből közli Dr. Meltzl Hugó.)

Első szin.

Az első óra és a nap.

Első óra. Jó reggelt, Excellentiád.

Nap. Mondj inkább: jó éjt!

Első ó. A lovak be vannak fogva.

Nap. Jól van.

Első ó. A hajnal csillag is már rég feljött.

Nap. Jól van. Jöhet, mehet, a hogy tetszik.

Első ó. Hogyan érti ezt Excellentiád?

Nap. Ugy értem, hogy hagyj engem békében.

Első ó. De könyörgöm, Excellentiád, az éj már oly hosszúvá nyúlt, hogy hosszabbra többé nem nyúlhat, s ha tovább halogatjuk az indulást, vigyázzon Excellentiád, hogy ebből baj ne legyen.

Nap. Biz abból lehet, a mi akar, de én nem mozdulok.

Első ó. Ugyan mi ez, Excellentiád? Talán rosszszul méltóztat érezni magát?

Nap. Nem én. Nem is érzek én egyebet mint azt, hogy nem akarok innen mozdulni. Így tehát magad is dolgozdra mehetsz.

Első ó. Hogyan mehessek, ha kegyed nem jön? Hisz én az első órája vagyok a napnak és hogyan lehessen nap, ha Excellentiád nem méltóztat ma megjelenni mint mások.

Nap. Nő hát légy éjjeli óra, ha nem lehetsz nap-pali; vagy tegyen valamenynyi éjjeli óra dupla szolgálatot, és aztán majd társaidal sétálhatsz és mulathatsz. Mert tudd meg, nincs több kedvem, hogy mind úntalan karikát hányjak egy féltucat parányi lényecskének, melyek ott alatt egy maroknyi iszapon tengődnek. Hiszen oly parányi mindenik, hogy még magam is, ki pedig elég jó szemmel bírok, nem láthatom lakásaikat. Ezért feltettem magamba az éjjel, hogy nem bibelődöm többé ezzel a cse-kélységgel; ja pedig az embereknek kedvök kerekednék a további világosság élvezetére, gyujtsanak tüzet vagy segítsenek bármi más módon magukon.

Első ó. De mit gondol Excellentiád, hogyan kezd-jék azt a szegények? Lámpáskáikat égetni, vagy anynyi gyertyát szerezni, hogy egész napra jusson: ez szörnyű sok költségbe kerülne. Könynyű volna, ha már fel lenne találva ama bizonyos lég, melyet égethetni úgy, hogy utcázat szobát, boltot, pinczét megvilágít, és pedig kevés költséggel. Oh, ekkor egészen nyugodt volnék. Azonban körülbelől még három száz évnél kell lefelélnia, míg létre jöhet ez a hasznos találmány, s félek, hogy addig olaj-, viasz- és szurokból egyaránt kifogynak, úgy, hogy nem lesz több égetni valójuk.

Nap. Akkor fogjanak Szent-János bogarat, vagy más férget, mely világít.

Első óra. És mivel védjék magokat a hideg ellen?

*] Ez a művecske érdekes pendantul szolgálhat olyan mű-veknek, mint a milyen péld. az, a mely Proctor Richard után „Más világok mint a mienk“ cím alatt nem rég jelent meg magyar fordításban. A szerző életét, ki a modern itáliai írók közt paratlanul áll, közelebbi alkalmammal fogjuk bemutatni. Az itt közölt részletek magyar fordításához a német költő Heyse Pál fordítását használtam. (Westermanns illustrierte deutsche Monatshefte 1876. május-i füzet.)

Mert ha Excellentiád nem segít e részben is, akkor az egész föld erdői nem lesznek elegendők arra, hogy meleg-et adjanak. Hozzá még éhen is fognak halni, mert a föld nem teremhet többé gyümölcsöt. S így aztán rövid néhány év múlva a szegény állatoknak ez a neme végkép ki fog pusztulni. Ugyan egy darab ideig tapogatózhatnak még ide stova a sötét földszínen, egyet mást keresve, a miből megéljenek, vagy a mivel melegítsék magukat; de a mid-őn már minden falatozni való fel lesz emésztve és az utolsó szikra is ki lesz oltva. akkor mindnyájan meghal-nak a sötétben s halálunk az lesz, hogy oly keményre fagnak, mintha csak hegyijegecek volnának.

Nap. Mi közöm ehhez? Talán dajkája vagy szakácsnéja vagyok én az emberi fajnak, hogy én készítsek számára pa-pálni valót vagy én neveljem őt? Mit törődjem én azzal, hogy néhány millió mérföldnyi távolságra tőlem néhány láthatatlan lényecske az én világosításom nélkül nem láthat vagy melegítem hiányában meg nem maradhat? S különben is, szeretném tudni, hogy ha már ez em-beri familiának — úgy szólván — csakugyan kemenceze vagy tűzhely gyanánt szolgálok: nem okosabb és természetesebbe-e, hogy a család, mely melegséget keres, maga jöjjön hoz-zám, mintsem hogy a kályha az egész ház körül forog-jon? Ha tehát szüksége van a földnek jelenlétemre, ám induljon és jöjjön ide hozzám; én részemről nem látom át, hogy minek mozduljak magam a föld kedvéért, mikor én tőle mitsem kívánok.

Első ó. Excellentiád tehát, ha jól értettem, azon véleményben méltóztat lenni, hogy a mit eddig önmaga cselekedett, azt már ezentúl a föld cselekedje?

Nap. Most és mindörökké!

Első ó. Abban bizonyára igaza van Excellentiádnak, eltekintve attól, hogy magas személye rendelkezhetik, a mint tetszik. De mindamelllett méltóztasson Excellentiád számba venni, hogy az ilyen új rend életbe léptetésével mennyi sok szép portéka menne tönkre. A napnak nem lesz többé szép aranyozott hintója sem pedig szép paripá-ja, mely a tenger habjaiban fürdik, és hogy még több rész-letbe bocsátkozzam: mi órák, szegény fejünk, többé nem kapunk helyet az égben, menybeli szüzekből földiekké vá-lunk, sőt azt sejtem, hogy valósággal füstbe megyünk. De bármi történjék is: a főbökkenő az, hogy a földet előbb rá kell birni ama sétálásra, a mi pedig nézetem szerint nagy nehézségekkel fog járni. Mert nincs hozzászokva és min-denesetre furesának fogja tartani, hogy ő, a ki soha éle-tében még egy lépésnyit sem mozdult, most már egyszer-re csak izzadjon és fáradozzék. Mig tehát excellentiád ezen-tul, a mint mondani tetszik, henyelésre méltóztatik adni magát, addig úgy sejtem, hogy a föld se fog hajlandóbb lenni a mozdulásra.

Nap. De hiszen meg fogja tanítani őt a kényszer any-nyira, hogy kellőképen fog szokdelni és futkározni. Mind-azon által legezelszerűbb volna, ha valamely költőt, vagy philosophust lehetne szerződtetni, hogy vagy beszélje rá a földet a mozdulásra, vagy pedig, ha máskép nem volna lehetséges célt érni, erőszakkal állítsa lábaira. Mert any-nyi bizonyos, hogy e részben a philosophusok és poéták sokat tehetnének; sőt csak is ők tehetnének mindent. Hi-szen a költők voltak azok, a kik hajdan, midőn még fia-tal létemre számba vettem beszédeiket, szép zene-zunával engem is reá vettek, hogy egészen kész akarva, mint-ha csak nagy tiszteletre való foglalkozás volna, vállalkoz-am arra az ügyetlen munkára, hogy minden óriási nagy-

ságom és kövérségem daczára egy kis porszem körül futkározom! Most már azonban, mióta érettebb korba léptem és a philosophiára adtam magamat, mindenekben csak a hasznost keresem, nem pedig a szépet; és bármit csevegjenek a költők, legfeljebb nevetek rajtuk. Arra, hogy én valamit tegyek, mindenekelőtt erős okok kellene; miután pedig semmi okát sem látom annak, hogy miért válaszszak kényelmes és henye élet helyett munkást, olyant, a melyben ezenfelül nincs semmi köszönet, nem hajtván semmi egyéb hasznat a pusztá gondolatnál, (miszerint t. i. nincs az egész világon olyan portéka, a mely csak három karajczárt is megérne): ezért elhatároztam, hogy másoknak engedem át a fáradságokat és kellemetlenségeket, magam pedig egész nyugodtan és viszsza vonultan élek csondes ithonomban. Gondolkozásmódomnak eme fordulátát az érettebb kor következményein kívül a philosophusok idézték elő, azok az emberek, a kik mai nap mind nagyobb befolyást kezdenek gyakorolni az életre. Hogy azonban a földet reá birhassák a helyettem való futkározás teljesítésére, erre — gondolom — bizonyos tekintetben mégis czélszerűbb lenne valamely poéta közvetítése, nem pedig philosophusé: mert a poéták hol az egyik, hol a másik ábrándozás előadásához úgy értenek, mintha a világnak összes portékái mind nagybecsűek és nagyfontosságúak, vagy igen mulattatók és szépek volnának; és így arra bírják embertársait, hogy a legszebb reményekkel kecsegtetve magukat, semmi fáradságot se kíméljenek; hólott a philosophusok épen ellenkezőleg csak lebeszélnek mindnyájukat. Mióta azonban másrészt a philosophusok az első szerepet játszáknak mindenben, kétkedem mégis; vajon fog-e a föld a költők szavaira csak annyira is hajtani, mint én, és ha hajt is a pusztá szóra, lehet-e czélt érni azzal. Ezért legjobb lesz, hogy ha a philosophusokhoz fordulunk; mert habár a philosophusok rendesen nem igen szoktak ügyesek, vagy képesek lenni arra, hogy másokat valamire bírjanak, mégis megeshetik, hogy a dolgok ily válságos fordulatóban sikerülend azt is elérniök, a mit máskor nem szoktak elérni. Ha csak nem fogja maga a föld rövidebb és kényelmesebb útnak tartani, hogy inkább rögtön pusztuljon el, mintsem eleve annyit bibelődjék. És ez voltaképen az ő részéről nem is volna rossz gondolat. Hanem ezt még elvárjuk. Most pedig vigyázz és figyelj arra, hogy mik lesznek teendőid: Menj le a földre, vagy küldd le oda valamely társadat és ha azok közül a philosophusok közül egyikre rábukkantok, midőn háza előtt az ég és a csillagok felé tekintget, a mi pedig kétségkívül meg fog történni, mint-hogy az ilyen hosszú éjjel hallatlan valami: akkor minden teketoria nélkül ültessétek fel szekeretökre a nemes példányt és hozzátok ide, hogy magam beszéljem rá arra, a mire szükségünk van. Megértettél?

Első ó. Meg, Excellentiád. Úgy lesz minden, a mint parancsolta.

(Vége következik.)

VEGYESEK.

E hó elejével a második félvé kezdetét vevén, tisztelettel kérjük lapunk t. pártolóit, sziveskedjenek az erre eső előfizetési díjt haladaktalanul beküldeni, mert a következő számot már csak a rendes előfizetőknak küldhetjük meg.

— „A kolozs-dobokamegyei tanító-testületnek“ a kolozsvári nagy tűzvész alkalmával elégett könyvtára újból megalakítására eddig a következő becses adományok gyűltek be: a „Franklin-társulat“ a saját kiadványaiból küldött 128 művet, 247 kötetben, melyek összes bolti ára

353 frtot és 20 krt tesz. Ezen nagylelkű s könyvtárnokunkhoz postadíjmentesen megküldött ajándék illő megköszönésére a szavak nem elégségesek; ezért tantestületünk ezentúl kétszerezett munkásságával igyekezend megérdemelni ama társulatnak irántunk tanusított s minket örök hála kötelező áldozatkészségét. Ezen kívül ajándékoztak még: Szász Lajos úr, Battanyáról 6 kötet, Rieger Imre ur 12 kötet, Dézsi László úr 10 kötet, Sánta István úr 5 kötet, Bőjthe László úr 1 kötet. Szabó E. 39 kötet művet; végül Salamon F. képezddi növendék a „Család és Iskola“ 1875-ik évi folyamát Fogadják mindanyian tantestületünk köszönetének legőszintébb kifejezését. Keit Kolozsvárt, a választmánynak 1876 évi május 20-án tartott üléséből. Paal Ferencz, elnök; Szabó Endre, titkár.

— **Tantestületünk** nagyalmási köre ez évben első ülését, a mult ápril hó 19-én, Középlakon az iskola helyiségében tartotta meg. Az ülés első és egyik főtárgyát képezte azon indítvány, melyszerint a n.-almási kör csatlakozzék a b.-hunyadi körhöz. Ezen indítvány hosszas s az ülés idejét csak nem egészen igénybe vevő vitára adott alkalmat, mig végre a körülményeket számba véve, határozatilag kimondatott, hogy körünk a b.-hunyadi körrel ez időszert nem egyesül, hanem n.-almási kör név alatt folytatja működését. Ezután a megállapított tárgy-sorozat szerint a tisztviselők megválasztása eszközöltetett. Volt elnök néhai Kozma István, n.-almási tanító — helyébe szavazat többséggel elnökké választatott Dézsi Lőrincz, középlaki, jegyzővé Sarkadi Lajos, ketesdi tanító. A megalakulás után a nyilvános tanítás szemléltetett meg, a melyet Dézsi Lőrincznek a tornaszatból tartott gyakorlati előadása követett. Miután a jelen voltak miud kettőre megtették észrevételeiket, a gyűlés a határozattal oszlott el, hogy a jövő ülés N. Petripen, december 29-én fog megtartatni. Közli: Sarkadi Lajos, jegyző.

— **Az egyetemes tanító-gyűlés** 50-es bizottsága — a jövő évi nagy gyűlés előmunkálatai tárgyában — e folyó hó 4-én és 5-én tartja meg évi gyűlését Budapesten, a belvárosi, cukorútezai leányiskolában. E gyűlés tárgyai: 1) A 15-ös albizottság jelentése; 2) az „Eötvös-alap“ központi, gyűjtő bizottságnak jelentése; 3) a III. egyetemes tanító-gyűlés idejének és helyének megállapítása; 4) ugyanezen gyűlés tárgyainak megállapítása, s illetőleg a már megállapítottakhoz néhány újabbnak kitűzése. A midőn az érdekelteket az elnökség a gyűlésre meghívja, egyszersmind felkéri ezek közül azokat, a kik a gyűlésen személyesen meg nem jelenhetnek, hogy a kitűzött tárgyakra [a) a vallás-oktatás ügyére, b) a paedagogiai társulat létesítésére, c) az egyetemes tanító-gyűlés 100-as bizottságára, d) a népiskolai tantervre és e) a kézi munka tanítására] vonatkozó nézeteiket, valamint egyéb indítványait is idején küldjék be hozzája.

— **Városunk ipariskolájában** volt a május közepén befejezett II. tanévben 1 előkészítő (az irni és olvasni sem tudók számára) 4 első, 3 második és 1 harmadik osztály. Ezeken kívül a nappali oktatásban részesült pék tanulók az idén is 2 csoportban nyerték oktatásukat, a melyek elsejarendes 1-ső, és második a 2-ik osztálynak felelt meg. Így tehát az idén már összesen 11 osztályba volt városunkban az ipariskolának. Ez osztályokba beiratott 401, felszabadult, kimaradt vagy elhalt 73, s így maradt meg a tanév végéig 328 tanuló, a kik — a rajztanárokat is beleszámítva — összesen 16 tanerőtől nyerték oktatásukat. A vizsgálatokon most is mintegy 60 frt osztatott ki a jobb és szorgalmasabb tanulóknak, és pedig taka rék-pénztári könyvecskében.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.